

(asclepideae) uit Hindostan, dat de smaakzenuwen verdooft, en den inboorlingen dienst bewijst tegen adderbeten. En zoo zijn er meer, waarvan het soms moeilijk is, na te gaan, of zij nieuw of opnieuw worden aanbevolen. De meeste hebben dit gemeen met de beste van onze middelen, dat zij reeds lang door de ongeleerde empirie in gebruik zijn genomen.

Zullen wij nu onze patiënten terstond op al deze nieuwigheden onthalen? Er is volstrekt geen reden om met de natuurmiddelen minder omzichtig te zijn dan met de voortbrengselen der nijverheid. Maar toch zal menig geneesheer iets als vreugde gevoelen, zoo hij ziet, dat het plantenrijk hem steeds nieuwe schatten openbaart. Dat komt daarvan, dat de geneeskundige neigingen van velen onzer teweeg werden gebracht door het verlangen, om ook te behooren tot die uitverkorenen, die aan het ziekbed slechts eenige tooverteekens hebben op te schrijven, om de verborgen krachten in de drie Rijken der Natuur te bezweren, en ze dienstbaar te maken aan den mensch, die daar strijd heeft te voeren met vijandige machten. Dat doet ons iets van de geestdrift begrijpen, waarmede de monnik in *Romco and Juliet* uitroept:

O, mickle is the powerfull grace, that lies
In herbs, plants, stones, and their true qualities.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

Den Haag, 14 Mei 1891.

Geachte heer Redacteur-Gérant!

Vergun mij s. v. p. ruimte voor enkele regelen in het eerstvolgend nummer van dit *Tijdschrift*.

In nummer 19 van 12 Mei j.l. geeft Dr. R. H. SALTET weder een overzicht van de vergaderingen der Geneeskundige Raden, thans van die, welke in December 1893 gehouden zijn.

Op bladz. 707 komt daarin een en ander voor omtrent die in Zuid-Holland en vermeldt de geachte Referent, dat de Voorzitter een geschrift ter sprake bracht, wenken bevattende omtrent de invoering van wettelijke voorschriften ter bestrijding en voorkoming van besmettelijke ziekten: pokken, roodvonk en diphtheritis. Vervolgens luidt het o. a., „de Heer SNIJDERS zeide, „dat hij zelfs met spijt inzage genomen heeft van de wenken; vaccinatie is „een absoluut voorbehoedmiddel tegen de pokziekte.”

Ik zou die laatste uitspraak, gelijk ze daar is weergegeven, ongaarne voor rekening hebben . . . hierom een korte rectificatie.

Immers, ik heb die woorden aldus niet gebezigd. Indien Dr. SALTET het door mij aangehaalde misschien uit de notulen der bedoelde vergadering heeft geput, zij hier opgemerkt, dat die notulen nog op goedkeuring wachten, aangezien de vergadering, waarin dit geschieden moet, nog niet gehouden is.

Maar *dit* heb ik gezegd — toen de Geneeskundige Inspecteur in bedoelde

openbare vergadering het voorbehoedend vermogen der vaccine tegen variola eenvoudig als „een dogma had gequalificeerd” — dat ik die meening betreurde en dat ik *goed* en *tijdig* verrichte vaccinatie en revaccinatie als een absoluut voorbehoedmiddel tegen pokziekte beschouwde, natuurlijk kwam het mij hierbij zelfs niet in de gedachte, andere in genoemde „wenken” voorgestelde noodzakelijke maatregelen met minder waardeering, of zelfs met spijt te begroeten. Dit laatste punt laat ik dan ook rusten.

De waarheid nu der bewuste stelling gelijk ik ze *werkelijk* heb uitgedrukt, is reeds door JENNER en PEARSON bewezen; al bleek later, dat de immuniteit voor het variola-gift op den langen duur bij gevaccineerden verloren gaat, wat trouwens ook bij herstelde poklijders is waargenomen. De vaccine is een even zeker werkend voorbehoedmiddel tegen het pokgif als de chinine-zouten het geneesmiddel zijn tegen malaria. Dat die regel alleen bij zeer hooge uitzondering faalt, mag bewezen heeten en tevens, dat de vaccinatie, waar zij niet voorkomt, toch mitigeert; dat ze varioloïden geeft, in de plaats van variolae.

Doch men denke aan het recidief! . . . dat vooral wordt, helaas, te veel verzuimd. Daarom, men ente *lege artis* in; deugdelijke koepokstof, voldoende aantal piqûres, nauwkeurig toezicht op het verloop en — zoo noodig herhaling en nogmaals herhaling der niet of onvoldoend gelukte eerste inentingen en dan nog, revaccinatie *intijds*, en wederom *intijds*, na verloop van jaren.

Zou men niet denken, dat, op deze wijze toegepast, de vaccinatiën meer nog dan thans, van onschatbare waarde zouden blijken te zijn tot afwering der gruwzame pokziekte, met haar ontzettenden nasleep van lijden en leed en geofferde menschenlevens?

Tegen „gemoedsbezwaarde” dogmatici wil ik niet optreden; het zou wel vruchteloos zijn! Zij mogen afwachten en dragen, wat zij gelooven te *moeten* afwachten en dragen. Maar mijn „caveant consules!” geldt hier mijne kunstbroeders, gelijk het in December j.l. mijne medeleden van den Geneeskundigen Raad van Zuid-Holland heeft gegolden. Er *kon* meer gedaan zijn, er *kan* meer gedaan worden, om ons land van een volksramp te bevrijden, waaronder het ook dezer dagen zoo ruimschoots zucht.

Met dank voor de plaatsing, uw collega

Dr. C. J. SNIJDERS.

R E V A C C I N A T I E.

In 1892 zijn 13 767 manschappen van het leger gerevaccineerd, 4650 revaccinatiën slaagden volkomen, dus 33 pCt.

Al is het niet zeker, dat de overigen 67 pCt. allen immuun zouden blijven voor het leven, hetgeen te minder waarschijnlijk is, omdat in 2579 gevallen vaccinoïden opkwamen, zoo mag men toch wel besluiten, dat ten gevolge van eenmaal inenten 50—60 pCt. immuniteit krijgen voor het leger.

De duur der immuniteit van de overige 40—50 pCt. is zeer verschillend en hangt geheel af van de individualiteit.